

Περί πολιτικής ευθύνης

21/Mai/2019 00:03

Του Ανδρέα Μήλιου

Ησύγχρονη δημοκρατία είναι μια αναστοχαστική μορφή κοινωνικής συνεργασίας, ένα αξιακό σύστημα που συντίθεται από υψηλής ηθικής αξίες και κανόνες πολιτικής και κοινωνικής συμπεριφοράς. Μια από αυτές τις αξίες, καταλυτική για την ποιοτική λειτουργία της, είναι και η πολιτική ευθύνη. Η απουσία πολιτικής ευθύνης σε μια δημοκρατία, σε αλληλεπίδραση με τις βασικές διαχρονικές παθογένειές της, όπως η συγγνή πελατειακή ιδιοποίηση του κράτους, η προσοδοθηρική νοοτροπία των κομμάτων και ο ψυχρός επαγγελματικός βουλευτισμός, μπορεί να εξελιχθεί σε θρυαλλίδα υποβάθμισης της ποιότητας του δημοκρατικού πολιτεύματος και να το απονευρώσει ολοκληρωτικά¹.

Αφορμή του άρθρου υπήρξαν δύο έρευνες για τη δημοφιλία των υποψηφίων ευρωβουλευτών των κομμάτων, οι οποίες δημοσιεύθηκαν, τις προηγούμενες ημέρες, και έδειξαν ότι στις πρώτες εκλογίμες θέσεις βρίσκονται ανένσημοι επαγγελματίες βουλευτές και ευρωβουλευτές, καλλίπυγες μηδίσασες αποστάτριες, ανυπόληπτοι κομματικοί γυρολόγοι, ηθοποιοί εραστές δυτικών προαστίων, τραγουδιστές και ποδοσφαιριστές. Για μια ακόμα φορά εθελοτυφλούμε σε καίριο ζήτημα και ετοιμαζόμαστε να παραδοθούμε άνευ όρων στο φαίνεσθαι και να πριμοδοτήσουμε την αναξιοκρατία και τον κενό περιεχομένου λούστρο. Φυσικά μετά τις εκλογές, εμείς οι ίδιοι θα επικρίνουμε με σφοδρότητα την ποιότητα των επιλογών μας.

Δεν γνωρίζω εάν η συμπεριφορά μας αυτή οφείλεται στην ιδιοσυγκρασία μας, που θέλει να κάνουμε τις πολιτικές επιλογές μας με το θυμικό αντί με τη λογική και με ρηχή επιπολαιότητα. Είμαστε υπερβολικά συντηρητικοί στις επιλογές μας ή φοβικοί στο να αναθέσουμε ρόλο σε νέα πρόσωπα; Μήπως ενεργούμε επιπόλαια επειδή αναζητούμε έντονες συναισθηματικές δονήσεις; Είμαστε ευθυνόφοβοι ή δεν δίνουμε στα πράγματα την αξία που τους αρμόζει; Ή μήπως το κάνουμε για να έχουμε υλικό κριτικής εκ των υστέρων και να μπορούμε να εμφανιζόμαστε ως προφήτες κατόπιν εορτής; Οι απαντήσεις στα ερωτήματα είναι, προφανώς, αντικείμενο ψυχαναλυτικής μελέτης και εμένα, ως πολιτειολόγος/οικονομολόγος, δε μου πέφτει λόγος. Ως διαπίστωση μπορώ μόνο να πω ότι με τη συμπεριφορά μας αυτή οδηγούμε το ατομικό και

συλλογικό μας αίσθημα στη γκιλοτίνα και την ποιότητα της, ούτως ή άλλως, προβληματικής δημοκρατίας μας στην ανυποληψία και στην ευτέλεια.

Στις δημοκρατίες δυτικού τύπου η έννοια της πολιτικής ευθύνης αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες, στους οποίους στηρίζεται το δημοκρατικό οικοδόμημα και τη φέρουν όλοι: κυβερνώντες και κυβερνώμενοι, κυβερνώσα εξουσία, αντιπολίτευση και πολιτικά κόμματα, δικαστική εξουσία και πνευματική πρωτοπορία, συνδικαλιστικές οργανώσεις και φορείς της κοινωνίας των πολιτών και, τέλος, συμμετέχοντες και μη συμμετέχοντες στα πολιτικά δρώμενα πολίτες. Τους τελευταίους, που απέχουν από τα δρώμενα επικαλούμενοι μια ελιτίστικη εκδοχή της πολιτικής, ο Θουκυδίδης τους είχε χαρακτηρίσει άχρηστους για την αθηναϊκή δημοκρατία, για να τον επιβεβαιώσει ο σύγχρονος Γερμανός φιλόσοφος J. Habermas, που εξετάζει την ενεργητική συμμετοχή στα κοινά ως "τη βασικότερη λειτουργία στη διαδικασία της απελευθέρωσης της ανθρωπότητας."

Η πολιτική ευθύνη προσδίδει ηθικό φορτίο στο ρόλο του καθενός και, δυστυχώς, στη μεταπολιτευτική δημοκρατία μας, οι επιδόσεις των πολιτών και της κοινωνίας στην ανάληψη αυτού του σισύφειου φορτίου είναι γλίσχρες. Η απουσία της πολιτικής ευθύνης και υπευθυνότητας από τον κοινωνικοπολιτικό μας βίο συνδέεται με μια σειρά λόγους, κυριότεροι από τους οποίους θεωρώ ότι είναι: η ελλειμματική πολιτική μας παιδεία, η στρεβλή αντίληψη και κατανόηση των παγκοσμίως κυρίαρχων πολιτικών ιδεολογιών, η δυσκολία αντικειμενικοποίησής της, και το γεγονός ότι δεν επιβάλλεται και δεν επισύρει άμεσες και ορατές συνέπειες, όπως η ποινική, η αστική και η πειθαρχική ευθύνη.

Ενκατακλείδι, στις δημοκρατίες, στις οποίες η πολιτική ευθύνη κατανοείται ως μια καλλωπιστική και κενού περιεχομένου επινόηση του πολιτικού συστήματος, που στοχεύει στην εξαπάτηση, την αυτοεξαπάτηση και την εκτόνωση της συναισθηματικής έντασης, δεν δρα συγκολλητικά στην πολιτική και κοινωνική συνοχή, διότι εκτρέφει εγωισμούς, αρρωστημένο ιδιωτικισμό, παραλυτικό ωχαδερφισμό και παραβατικές κοινωνικές συμπεριφορές που δεν υπηρετούν το συλλογικό και εθνικό καλό.

¹ Από το τελευταίο βιβλίο μου "Αρχαία και σύγχρονη δημοκρατία-Διδάγματα από την αρχαία", Εκδόσεις Σαμούλης.

* Ο κ. Ανδρέας Μήλιος είναι διδάκτορας του πανεπιστημίου της Φρανκφούρτης, οικονομολόγος.

[Διαβάστε το άρθρο στο Capital.gr](#)